

Sammanfattning av projektet "Staten som kapitalet: Hur påverkas konkurrensen av statliga stödinsatser till privata företag?"

1. Bakgrund

Statlig finansiering riktad mot privata företag har ökat i omfattning och innefattar idag ett stort antal stöd, statliga lån och statligt riskkapital. Den statliga finansieringen av företag motiveras oftast med förekomsten av spillovers och att marknaden kännetecknas av asymmetrisk information, vilket leder till att de privata incitamenten att investera i innovationer är för svaga ur ett samhällsligt perspektiv. Ett potentiellt problem är dock att den statliga finansieringen av privata företag kan leda till en snedvridning av konkurrensen, både gentemot andra företag såväl som privata finansiärer.

Det övergripande syftet med forskningsprojektet "Staten som kapitalet: Hur påverkas konkurrensen av statliga stödinsatser till privata företag?" har varit att studera konkurrens effekter av selektiva företagsstöd och statliga riskkapitalsatsningar. Projektet har kunnat genomföras tack vare tillgång till data från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) om vilka företag som får stöd, storleken på stöden, samt vilken typ av stöd som företagen mottagit. Företagen i databasen har kunnat följas över tid och informationen om stöden har kunnat kopplas ihop med andra registerdata, vilket har möjliggjort för forskargruppen att använda statistiska matchningsmetoder för att skapa kontrollgrupper av liknande företag som inte mottagit selektiva företagsstöd. Ett samarbete mellan SVCA (Svenska Riskkapitalföreningen) och Tillväxtanalys innebär att forskargruppen också haft detaljerade information om såväl privata som statliga riskkapitalsatsningar.

2. Projektets resultat

I syfte att studera effekter av selektiva företagsstöd har forskargruppen valt att specifikt analysera två stöd som betalats ut av Vinnova, nämligen VINN NU och Forska & Väx. Båda stöden riktas mot små och medelstora tillväxtbolag och har som mål att skapa en framtida tillväxt hos de stödmottagande företagen. Om selektiva företagsstöd har någon effekt på de företag som mottar stöd, vilket i sin tur kan leda till negativa konkurrens effekter för liknande företag, borde vi observera tydliga positiva effekter på t ex omsättning och produktivitet utveckling hos de företag som får dessa stödinsatser.

I syfte att studera detta använder Daunfeldt m fl (2017, 2019) samt Gustavsson Tingvall & Videnord (2019) en statistisk matchningsmodell, så kallad Coarsened Exact Matching, för att skapa en kontrollgrupp av liknande företag som inte fått stöd från Vinnova. Difference-in-difference modeller används sedan för att estimerar effekten av stöden under stödperioden och upp till fem år efter det att stödet har upphört.

Daunfeldt m fl (2017) finner att stöden generellt sett inte har haft någon statistisk signifikant effekt på antalet anställda, omsättningen eller arbetskrafts produktivitet efter stödperiodens slut. I en uppföljande studie analyserar Daunfeldt m fl (2019) hur stöden påverkar efterfrågan på högutbildad arbetskraft. Tanken bakom denna analys är att avsaknaden av effekt på antalet anställda kan bero på att de stödmottagande företagen istället använder stöden för att anställa mer högproduktiv arbetskraft. Denna hypotes stöds inte av analysen eftersom inga signifikanta skillnader avseende anställningen av högutbildad arbetskraft kan observeras mellan de stödmottagande företagen och företagen i kontrollgruppen.

Avsaknaden av signifikanta effekter av de selektiva företagsstöden bekräftas också av Gustavsson Tingvall, P., & Videnord (2019). I likhet med studierna ovan finner de att stöden generellt sett inte har någon tydlig positiv effekt på antalet anställda, omsättningen och produktiviteten i de stödmottagande företagen. De finner dock en tendens att stöden har en positiv effekt på företag som är lokaliserade i större städer med bättre tillgång till högkvalificerad arbetskraft, vilket indikerar

att effekterna på konkurrensen av selektiva företagsstöd är beroende av i vilken region som det stödmottagande företaget är lokaliserad.

Frågan vem som söker statliga selektiva företagsstöd analyseras av Gustafsson m fl (2017). I denna artikeln analyseras merparten av alla selektiva företagsstöd som betalades ut under perioden 1997–2013. Resultaten visar att många företag (cirka 29 procent) får ett flertal stöd under den studerade tidsperioden, vilket indikerar att det finns företag som har specialiserat sig på att söka företagsstöd. Resultaten visar dock att det inte är de högproduktiva företagen som söker stöd, utan att det snarare är lågproduktiva företag med relativt höga löner och högutbildad arbetskraft som har specialiserat sig på att söka selektiva företagsstöd.

Engberg m fl (2016, 2017) analyserar statliga riskkapitalsatsningar och jämför dessa med privata riskkapitalsatsningar. Syftet är att analysera skillnader i målgrupp och effekter mellan privat och statligt riskkapital för att studera om det statliga riskkapitalet i Sverige tränger undan eller kompletterar de privata riskkapitalsatsningarna. Resultaten visar att de statliga riskkapitalsatsningarna inte skiljer sig nämnvärt från de privata riskkapitalsatsningarna. Exempelvis finns det inget stöd för att det statliga riskkapitalet investerar mer i bolagens tidiga skeden jämfört med de privata investeringarna, trots att ett motiv för statlig intervention på riskkapitalmarknaden är att de privata riskkapitalbolagen investerar för lite i detta segment. En skillnad som däremot observeras i analysen är att de statliga riskkapitalinvesteringarna stannar kvar längre i stagnerande företag jämfört med privata investeringar. Resultaten visar inte heller på någon skillnad när det gäller effekterna av riskkapitalsatsningarna. Både de statliga och de privata riskkapitalsatsningarna ökar företagets omsättning upp till tre år efter det att satsningen genomförts, medan inga signifikanta effekter kan uppmätas på antalet anställda.

3. Slutsatser

Resultaten som presenterats i detta projekt ger inget stöd för att selektiva företagsstöd har en snedvridande effekt på konkurrensen. Slutsatsen är snarare att dessa stöd inte ger upphov till några överspillningseffekter alls. Det finns inte heller några indikationer på att stöden har lett till att företagen ökat mängden humankapital i företaget. Slutsatsen är att stöden kan ifrågasättas utifrån deras effektivitet snarare än deras negativa effekter på konkurrerande företag. Det finns dock vissa indikationer på att de selektiva företagsstöden kan ha en effekt för de stödmottagande företagen (jämfört med kontrollgruppen av liknande företag) i större städer.

Resultaten från projektet visar också att förekomsten av selektiva företagsstöd verkar ge upphov till stödentreprenörer, det vill säga företagare som specialiserar sig på att söka företagsstöd. Analysen indikerar att dessa företag ofta är lågproduktiva, vilket indikerar att selektiva företagsstöd kan leda till uppkomsten av ett icke-produktivt entreprenörskap.

När det gäller statliga riskkapitalsatsningar kan vi konstatera att det inte finns något stöd för att de statliga riskkapitalsatsningarna utgör ett komplement till de privata riskkapitalsatsningarna. Exempelvis är inte de statliga riskkapitalisterna mer benägna att investera i bolagens tidiga skeden jämfört med privata investeringar, trots att detta utgör ett motiv för statliga riskkapitalsatsningar. Vi finner inte heller någon skillnad när det gäller effekterna av de statliga respektive de privata riskkapitalsatsningarna. Den enda skillnaden som kan uppmätas är att det statliga riskkapitalet tenderar att vara kvar längre i stagnerande företag jämfört med de privata riskkapitalbolagen.

4. Publikationer

Projektet har resulterat i 5 vetenskapliga artiklar och en populärvetenskaplig rapport. Referenserna bifogas i ett separat dokument som summerar utfallet av projektet.